

CARACTERIZAREA PĂRINTELUI TRANDAFIR

Nuvela Popa Tanda scrisă de Ioan Slavici, ilustrează concepția despre literatură a scriitorului, aceea de a se prezenta drept o sursă de educație morală a poporului. Scrierea exprimă un adevăr al vieții conservat în proverbul *Omul sfințește locul* ori în corespondentul său latinesc *Labor omnia vincit*.

Personajul principal al nuvelei este preotul Trandafir care, pe parcursul poveștii, primește porecla „Popa Tanda”, de unde și titlul nuvelei. Porecla vine de la verbul „a tîndăli” care semnifică „a pierde vremea”, cu referire la încercările sale de a lămuri sătenii să muncească, încercări pe care aceștia le considerau „tîndălitură”, pierdere de vreme.

Ioan Slavici menține în atenția cititorului pe întreg parcursul nuvelei imaginea părintelui Trandafir, tipul omului luminat de duhul bisericesc, care prin propriul exemplu reușește să transforme un sat sărăcit într-unul înfloritor. Avem de-a face cu un portret, cu prezentarea unui erou, autorul dorind să-și ridice personajul la valoarea de exemplu – tipul preotului luminat.

Apelînd la caracterizarea directă, încă din expozițiune, aflăm că el este unul din cei doi copii ai dascălului Pintilie, ce devine preot, își întemeiază o familie, profesază doi ani la Butucani, satul natal, apoi, în urma unor dispute celenoriașii, este mutat la Sărăceni. Dintr-un portret schițat sumar, se desprinde chipul unui om cu învățătură bună de carte, voce frumoasă „cîntă mai frumos decît răposatul taică-său”, care vorbește „drept și cumpănit”, fiind „harnic și grijitor”. Este deci un om echilibrat, drept, îndemînic și priceput, căci „face din nimica ceva”, gospodar și strîngător: „strînge, drege și culege”.

Toate aceste calități sînt umbrite de unele „defecte”. Este sincer, corect, aspru în relațiile cu semenii: „minunat om ar fi părintele Trandafir dacă nu l-ar strica un lucru: este cam greu la vorbă, cam aspru la judecată, prea de-a dreptul, prea verde-fățîș”. Acest fel deschis și sincer de a fi va schimba întreaga existență, determinînd transferul său în satul Sărăceni.

Aceste trăsături de-a lungul operei sînt înfățișate și indirect, prin faptele și atitudinea acestuia, sau prin felul său de a vorbi. Fiecare energetică și dinamică a preotului se manifestă și în Sărăceni: el încearcă să-i scuture pe săteni de nepăsarea lor, să-i aducă, prin muncă, la o situație materială mai bună, de pe urma căreia ar fi profitat și el. Încercător în puterea cuvîntului, începe acțiunea prin predici, care impresionează pe ascultători, dar n-au nici o consecință practică. Atunci pomește cu sfatul, cu ironia, cu batjocura. Însă ecoul dorit nu se vede. Deznădăjduit, cere sprijinul divin și descoperă adevărata cale. Din ziua aceea devine un deschizător de drumuri, care prin muncă reușește să impună exemplul personal. Adoptă modul de influență „din aproape în aproape”, determinîndu-i pe săteni să devină receptivi la nou. Prin exemplul personal, preotul își atinge scopul și sătenii își dau seama că preotul nu este „omul dracului”, ci „omul lui Dumnezeu”.

Iată cum cu o gîndire practică, cumpătat, energetic, stăpîn pe sine, deși uneori cunoaște și scurte momente de îndoială, cînd cere sprijin la Dumnezeu „puternice Doamne! Ajută-mă!...”^{preotul reușește să schimbe destulul satului Sărăceni}, în finalul nuvelei, preotul ne apare în postură de bunic din basme, avînd de toate, înconjurat de nepoți fermecători, bucurîndu-se de tihna și fericirea căminului.

Modalitățile artistice folosite de autor sînt edificatoare pentru evidențierea însușirilor preotului. Modurile de expunere sînt îmbinate armonios pe parcursul nuvelei. Astfel, prin

intermediul descrierii, autorul subliniază diferite însușiri ale preotului „*este cam greu la vorbă, cam aspru la judecată*”. Faptele sale sînt relevate prin narațiuni. Dialogul este folosit cînd prezintă convorbirea dintre preot și preoteasă, preot și Marcu. Monologul interior este prezent pentru a sugera starea de îngîndurare, neliniște a preotului „*Copiii lui!, Soția lui*” *Ce va fi că dînșii?*”. Figurile de stil sînt folosite în număr mare. Sugestive pentru starea de încordare a preotului sînt epitetele: „*frică neînțeleasă*”, „*suspîn înăbușit*”, „*furios*”. Mîndria personală, satisfacția că a reușit prin muncă, sînt reliefate prin comparația: „*Începe a face și el ca lumea*” sau prin propoziția exclamativă: „*asta e a mea!*”. Metaforele sînt rare, utilizate în sprijinul descrierii: „*...casa...era hîrb, pereții ciur și acoperișul mreață*”. Se remarcă și prezența enumerațiilor: „*a rămas precum a fost: verde, vesel și harnic*” și a inversiunilor: „*și harnic și grijitor este părintele*”.

Prin toate aceste procedee, Ioan Slavici a realizat un personaj complex, ce reușește să se ridice deasupra condiției sale și să se autodepășească: „Pomînd de la realități ale satului ardelenesc, în care, din cîte am văzut preoții au fost nu numai mentori spirituali, ci și oameni de acțiune, conducători adevărați, Slavici a creat un tip de preot luminat”, după cum observa criticul Pompiliu Marcea.